

РЕЦЕНЗИЈА

Ерик-Емануел Шмит (1960), писац и филозоф, ренесансног духа, наш је савременик. Као такав, добро је познат српској театарској сцени. Све што је до данас изведено на позоришним сценама у нас, изазива опште одушевљење, не само редитеља и глумаца, већ и публике. Зато и није чудно што су Шмитови комади имали дуг период од стотину и више извођења, у неколико сезона. Публика се враћа његовим представама и гледа их више пута. Оне су постале већ култне представе, као да се ради о нашем, домаћем писцу.

У Србији су изведене: *Загонетне варијације* и *Мали брачни злочини* на сцени Народног позоришта у Београду, *Посетилац* у Атељеу 212, *Фредерик или Булевар злочина* и *Мама Роз* на сцени Београдског драмског позоришта, *Тектоника осећања* у Шабачком позоришту, *Бестидник* у Народном позоришту Ниш, *Ајнштајнова издаја* у Театру „Вук“, Београд, *Да кренемо испочетка* у Театру „Мадленијанум“, Земун...

Захваљујући вредном, прегалачком, раду и дару др Николе Бјелића, вечитог заљубљеника у театар и књижевни опус Шмита, пред нама се рађа монографија *Драмско стваралаштво Ерик-Емануела Шмита*. Као аутор, Бјелић нам показује Шмитову концепцију људске судбине кроз прецизно и педантно тумачење, те анализу девет драма насталих у периоду од 1991. до 2007, па све до данас. Аутор нам кроз визију Шмитовог позоришта и драме, сугерише непрестано преплитање историје и фикције. Али, ту историја нема главно место, већ је код Шмита историјски догађај само ситуација у којој се развија потрага главног лика за решењима кључних питања људске судбине и потраге за идентитетом. А историја и људска судбина код Шмита су неодвојиви чиниоци драме, засновне на радњи, а радња на сукобу ликова, који се разрешава драмским обртом.

Приказујући нам историјске личности, Шмит полази од неког преломног тренутка њиховог живота који се стварно десио, али нам, за

потребе своје драме, приказује њихове кризе и ломове. У комаду *Посетилац*, на пример, главни лик је Сигмунд Фројд, психоаналитичар. Шмит приказује Фројда у болном периоду нацистичке окупације Беча. Шмит користи познату чињеницу да је Фројд атеиста, и спаја га са Непознатим, који може, али и не, бити и Бог. Тако да Фројд преиспитује свој верски идентитет. Или пак у комаду *Либертен*, Шмит се бави Дидроом и његовим проблемима око *Енциклопедије* и дилеме по питању морала и љубави... У комаду *Фредерик*, посвећеном великом глумцу Фредерику Леметру, писац јунака поставља у контекст суочавања са избором уметност или љубав, подређујући љубав уметности... И тако, редом.

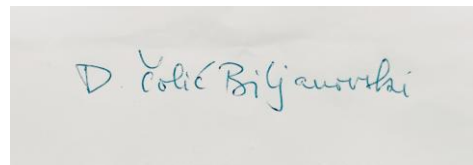
Осим историјских личности, Шмитови јунаци су и фиктивне личности. У *Загонетним варијацијама* приказује интервју једног измишљеног нобеловца са новинаром, који се завршава доказом да је љубав јача од свега и да побеђује све. Тако, Шмитови ликови, из комада које нам интегрално презентује др Никола Бјелић, постављају једно од кључних питања, "Ко сам ја?", у потрази за идентитетом. Дивно је то да Шмитово дело приказује оптимистичну слику људске судбине и у мрачним периодима, да буди наду у боље сутра. Шмит је веровао, као и ми, да позориште поправља свет и исцељује.

Студија др Николе Бјелића о *Драмском стваралаштву Ерик-Емануела Шмита* јединствена је не само на простору бакланских земаља, већ и диљем земаљског шара. Нема теоретичара позоришта у свету који тако темељно, кроз аналитичко-синтетички методолошки поступак, разматра интеркултурално дело Шмита. Само ова чињеница потврђује велики значај обимног посла и радости које стручно, научно утемељено, а читалачки занимљиво и динамично, др Бјелић презентује јавности. Али студија није писана само за стручну јавност, или студенте, којима ће ово бити незаобилазна литература, већ и за све љубитеље сценске уметности, у ширем смислу речи. Књига је намењена и редитељима и драматурзима, јер писана је тако да провоцира театарску машту и позоришнике којима на срцу лежи драмски опус

Ерик-Емануела Шмита. Е зато, сада, имамо театролошка интегрална казивања др Николе Бјелића, која до детаља анализују Шмитово дело. У раду на представи, некој будућој, много тога је речено у књизи, остали део посла препуштен је имагинацији „извођача уметничких радова“.

Издавачу од срца препоручујем монографију *Драмско стваралаштво Ерик-Емануела Шмита*, из пера др Николе Бјелића, за објављивање. Ми се унапред радујемо овом подухвату!

У Београду, 8.2.2022.

др Драгана Чолић Биљановски, театролог
ред. проф. ФДУ